

ก ว ่า จ ะ เ ป็ น ส ม ณะ

วันนี้ให้โอวาทพิเศษเฉพาะพระภิกษุสามเณร ให้พากันตั้งอกตั้งใจฟัง เรื่องใดเรื่องอื่นที่เราจะมาศึกษาสนทนาให้ความเห็นกันนั้น นอกจากการประพฤติ ปฏิบัติพระธรรมวินัยแล้วไม่มี

ทุกท่านทุกองค์ให้พากันเข้าใจเสียว่า บัดนี้เรามีเพศเป็นบรรพชิต เป็นนักบวช ก็ควรประพฤติให้สมกับที่เป็นพระ เป็นเณร เพศฆราวาสเราเคยผ่านมา เคยเป็นมาแล้ว อยู่ในเพศที่มีลักษณะวุ่นวาย ไม่มีข้อวัตรปฏิบัติ ฉะนั้น เมื่อเราเข้ามาอยู่ในเพศของสมณะในพระพุทธศาสนาก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงจิตใจของเราให้ต่างจากฆราวาส การพูดการจา การไปการมา การขบการฉัน การก้าวไป ถอยกลับ ทุกอย่างให้สมกับบรรพชิต ที่ท่านเรียกว่า “สมณะ” ท่านหมายถึงผู้สงบ **ระงับ** แต่ก่อนเราเป็นฆราวาส ไม่รู้จักความหมายของสมณะ คือ ความสงบระงับ ล้วนแต่ปล่อยกายปล่อยใจให้วุ่นวายวิ่งเต้นไปตามกิเลสตัณหา อารมณ์ดีก็พากันดีใจ อารมณ์ไม่ดีก็พากันเสียใจ นั่นเป็นไปตามอารมณ์ เมื่อจิตใจเป็นไปตามอารมณ์อันนั้น ท่านว่าคนไม่ได้รับการศึกษาเจ้าของ คนยังไม่มีที่พึ่ง ไม่มีที่อาศัย จึง

ปล่อยใจไปกับความรำเริงบันเทิงใจ ไปกับความทุกข์ โศกเศร้า ปรีทเว ความรำไรรำพัน ไม่มีการยับยั้ง ไม่ได้พิจารณา

ในพระพุทธศาสนาของเรา เมื่อบวชเข้ามาเป็นเพศของสมณะแล้ว ก็ต้องมาทำกายของสมณะนั้น เป็นต้นว่า ศีรษะเราก็กิน เล็บเราก็ตัด เครื่องนุ่งห่มของเราก็คือเครื่องของผ้ากาสาवพัสดุ เป็นธงชัยของพระอริยเจ้าทั้งหลาย เป็นธงชัยของพระพุทธเจ้า เป็นธงชัยของพระอรหันต์ ที่พวกเราเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา นี้ได้มาอาศัยมูลหรือมรดกของพระบรมศาสดาของเรา จึงมีความเป็นอยู่ที่พอเป็นไปได้อ อย่างเช่นเสนาสนะที่อยู่อาศัย ก็อาศัยบุญคือผู้มีศรัทธาสร้างขึ้นมา อาหารการขบฉันก็ไม่ต้องทำ นี่ก็อาศัยมูลหรือมรดกที่พระบรมศาสดาของเราวางเอาไว้ ยาบำบัดโรค ผ้านุ่งห่มทั้งหลายเหล่านี้ ล้วนแต่เรา มาอาศัยมรดกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาแล้ว สมมุติว่าเป็นพระ เป็นพระโดยสมมุติ ยังไม่ได้เป็นพระแท้แน่ เป็นพระโดยสมมุติ คือ เป็นพระเฉพาะกาย โกงผม ห่มเหลืองเท่านั้นแหละ เลยเป็นพระโดยสมมุติ ยังไม่เป็นพระจริงๆ สมมุติว่าพระเฉยๆ เหมือนกันกับการที่เขาเอาไม้มาแกะสลัก สมมุติว่าเป็นพระพุทธรูปอย่างนั้น เอาปูนมาปั้นขึ้น เอาทองมาหล่อหลอมขึ้น สมมุติว่าเป็นพระพุทธเจ้า แต่ที่จริงไม่ใช่ เป็นทอง เป็นตะกั่ว เป็นโลหะ เป็นไม้ เป็นครึ่ง เป็นหิน นั่นคือสมมุติ สมมุติเป็นพระพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่พระพุทธเจ้าจริงๆ เป็นพระพุทธเจ้าโดยฐานสมมุติ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าแท้

เรานี้ก็เหมือนกัน ถูกกำหนดว่าเป็นพระ มาบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว แต่ยังไม่เป็นพระหรรค เป็นแต่เพียงสมมุติ ยังไม่เป็นจริงๆ คือ จิตใจของเรานั้น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา จิตทั้งหลายยังไม่พร้อม ความบริสุทธิ์ยังไม่ทันถึงที่ มีความโลภ มีความโกรธ มีความหลงกันไว้ ไม่ให้ความเป็นพระเกิดขึ้นมา เพราะสิ่งเหล่านี้เราถือว่ามาตั้งแต่ก่อนโน้น ตั้งแต่วันเกิด ตั้งแต่ชาติก่อนๆ มีโลภ มีโกรธ มีหลง หลอเลี้ยยมานตลอดถึงทุกวันนี้ ฉะนั้น เมื่อเราพวกนี้มาบวชจะให้

เป็นพระ มันก็ยังเป็นพระสมมุติ คือยังอาศัยความโลภ อาศัยความโกรธ อาศัยความหลงนั้นแหละที่เป็นอยู่ในใจของเรานั้น ถ้าเป็นพระท่านก็ละพวกนี้ออก ละความโลภออกจากใจ ละความโกรธ ละความหลงออกจากใจ หมดพิฆะหมดภย ถ้ายังมีพิษอยู่ มันก็ยังไม่เป็น จะต้องละสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ออกให้ถึงความบริสุทธิ์

ฉะนั้น เราจึงพากันมาริเริ่มที่จะทำลายความโลภ ทำลายความโกรธ ทำลายความหลง ซึ่งเป็นกิเลสส่วนใหญ่มิในตัวของทุกๆ ท่านทุกๆ องค์ มันก็เ็นเราไว้ในภพชาติทั้งหลาย ให้ถึงความสงบไม่ได้ก็เพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้นี้ขวางกันสมณะ คือ ความสงบให้เกิดขึ้นทางใจของเราไม่ได้ ถ้าเกิดขึ้นไม่ได้เราก็กยังไม่เป็นสมณะ ก็คือ ใจของเรายังไม่สงบจากความโลภ ความโกรธ ความหลงนั่นเอง ฉะนั้น เราจึงมาปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่อทำลาย โลภ โกรธ หลง ออกจากใจของเรา ถ้าเอาโลภหรือโกรธหรือหลงอันนี้ออกจากใจของเราแล้ว มันถึงจะเป็นความบริสุทธิ์ ถึงความเป็นพระแท้ ที่เราปฏิบัติอยู่นี้ก็เรียกว่า เราเป็นพระโดยสมมุติ สมมุติเฉยๆ ยังไม่ได้เป็นพระ ฉะนั้นเรามาสรางพระขึ้นในใจของเรา สร้างพระขึ้นทางใจ ไม่ใช่ทางอื่นทางใด

การที่จะสร้างพระขึ้นทางใจได้นั้น มิใช่เอาแต่ใจอย่างเดียว กายหนึ่ง วาจาหนึ่ง มันต้องเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ก่อนที่กายจะทำได้ วาจาจะทำได้ ก็เพราะมันเป็นจากใจ แต่ถ้าเป็นแต่ใจอย่างเดียว กายไม่ไปทำ วาจาไม่พูด มันก็เป็นไปไม่ได้ ฉะนั้นมันเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน พูดถึงใจ พูดถึงความสว ความงาม ความเกลี้ยงความเกลาของมัน ก็เหมือนพูดถึงไม้หรือเสาที่มันเกลี้ยงแล้ว ไม้ที่เราเอาไปทำเสาทำกระดานต่างๆ ก่อนที่มันจะเกลี้ยงจะเกลา เขาจะหาซะเล็กเสร็จดูเป็นของงาม เราต้องไปตัดต้นไม้มาก่อน ตัดต้นตัดปลายซึ่งเป็นของหยาบๆ แล้วก็ไปผ่าไปเลื่อย อะไรร่างๆ เหล่านี้ ใจก็เหมือนกับต้นไม้เหล่านั้นแหละ มันต้องผ่านของหยาบๆ มา ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่มันไม่เกลี้ยงไม่เกลานั้น ทำลายมาจนถึงความสว ความงาม เป็นสัดส่วนได้ก็เพราะมันผ่านเหตุการณ์หยาบๆ มา

เหมือนกับนักปฏิบัติเรานั้นเอง ที่เรามาทำจิตใจให้บริสุทธิ์ระดับนั้นก็ดี แต่มันเป็นของยาก มันจะต้องผ่านมาจากข้างนอก คือ กาย วาจา ให้เข้ามาได้ก่อน จึงมาถึงความเกลี้ยงความเกลา ความสวยความงาม เหมือนกับเรามีโต๊ะมีเตียงอยู่ แล้วอย่างนี้ สวยแล้ว งามแล้ว แต่ก่อนมันก็เป็นของหยาบ เป็นต้น เป็นลำ เรายังมาตัด ตัดต้นตัดใบ ผ่านของหยาบมา เพราะทางมันต้องเดินมาอย่างนั้น จึงมาเป็นโต๊ะเป็นเตียง จึงมาเป็นของสะอาดได้ บริสุทธิ์ไปด้วยดี

ฉะนั้น หนทางเดินเข้าหาความสงบระงับที่ถูกต้อง ตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงบัญญัติไว้ นั่น ท่านบัญญัติศีลไว้ บัญญัติสมาธิไว้ บัญญัติปัญญาไว้ นี่คือหนทาง เป็นหนทางที่นำไปสู่ความบริสุทธิ์ นำไปสู่ความเป็นสมณะ เป็นหนทางที่ชำระโลภ โกรธ หลง ออกได้ ฉะนั้น จะต้องเดินจากศีล เดินจากสมาธิ เดินจากปัญญา นี่ก็ไม่ได้ผิดแผกกันไปอย่างไร เทียบข้างนอกกับข้างในไม่ได้ ผิดแผกกัน

ฉะนั้น ที่เราพากันมาอบรมบ่มนิสัยอยู่นี้ พากันฟังธรรมบ้าง พากันสวดมนต์ทำวัตรบ้าง พากันนั่งสมาธิบ้าง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้แหละมันจิตใจของเรา ขัดเพราะใจของเรามันมักง่าย เกียจคร้าน ไม่อยากทำอะไรให้กระทบกระทั่ง ให้ยากลำบาก มันไม่อยากเอา มันไม่ทำ พวกเราทั้งหลายจึงมาอุตส่าห์อด ใช้ธรรมะ คือความอดทน วิริยะคือความเพียร ฝ่าฟันพยายามทำมา อย่างกายของเรามันเคยสนุกเคยนอน เคยทำไปต่างๆ นานา จะมารักษามันก็ยากลำบาก วาจาของเรามันเคยพูดไม่ได้สังวรสำรวม ที่เรามาสังวรสำรวมจึงเป็นของยากลำบาก แต่ว่าถึงมันจะยากลำบากก็ช่างมัน เหมือนกับไม้ กว่าจะเอามาทำโต๊ะทำเตียงได้ มันยากลำบากก็ช่างมัน มันต้องผ่านตรงนั้น ถึงคราวเป็นโต๊ะเป็นเตียงได้ มันก็ต้องผ่านของหยาบๆ มา

เรานี้ก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ ที่ท่านมีลูกศิษย์ลูกหาเป็นพระสงฆ์สาวกที่สัมฤทธิ์จิตไปแล้ว ก็ล้วนแต่เป็นปุถุชนมาบวชทั้งนั้น ปุถุชน

เหมือนเรานี้แหละ มีอวัยวะแข็งแรง มีหู มีตา มีโลภ มีโกรธ เหมือนกับเรา ลักษณะอะไรไม่ได้แปลกไปจากเราหรอก พระพุทธเจ้าก็เหมือนกัน สาวกของท่านก็เหมือนกัน ทั้งหลายเหล่านี้แหละ เอาแต่ของที่ยังไม่เป็นมาทำให้เป็น ที่ยังไม่งามมาทำให้งาม ที่ยังใช้ไม่ได้มาทำให้ใช้ได้ ตลอดกระทั่งถึงเราทุกวันนี้ ก็เอาลูกชาวบ้านมาบวช เป็นพ่อไร่พ่อนา พ่อค้าพ่อขาย เคยยุ่งเหยิงมาในกามารมณ์ทั้งหลายทั้งปวงทั้งนั้นแหละ มาบวชในพระพุทธศาสนา มาฝึกมาหัด ท่านฝึกได้ หัดได้

ฉะนั้น จึงทำความเห็นเสียว่าฉันเหมือนกับพวกเรา เป็นชั้นเหมือนกัน มีกายเหมือนกัน มีเวทนาคือสุขทุกข์เหมือนกัน สัญญาความจำได้หมายรู้เหมือนกัน สังขาร วิญญาณ ความปรุงแต่งเหมือนกัน มีความรู้ดีรู้ชั่ว ทุกอย่างเหมือนกันหมด ฉะนั้น เราก็อีกคนหนึ่ง ซึ่งมีสภาพอันเดียวกันกับรูปกับนามที่ท่านได้เป็นสาวกมาแล้ว ไม่ได้ผิดแผกอะไรกัน ท่านก็เป็นปุถุชนมาก่อนเหมือนกัน อัมพาลก็มี คนพาลก็มี ปุถุชนก็มี กัลยาณชนก็มี เหมือนกันกับเราไม่ได้ผิดแผกกัน ท่านเอาบุคคลอย่างนี้มาประพฤติปฏิบัติเพื่อสำเร็จมรรคผลได้ ทุกวันนี้ก็เอาคนอย่างนี้มาประพฤติปฏิบัติ มาบำเพ็ญเหมือนกัน มาบำเพ็ญศีล บำเพ็ญสมาธิ บำเพ็ญปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เป็นชื่อของข้อปฏิบัติ เรามาปฏิบัติศีล ปฏิบัติสมาธิ ปฏิบัติปัญญา ก็คือมาปฏิบัติที่เราเห็นแหละ เรามาปฏิบัติที่เราเห็น ถูก ถูกศีลอยู่ที่นี่ ถูกสมาธิอยู่ที่นี่ เพราะอะไร เพราะกายก็อยู่ที่เราเห็น ศีลนี้ก็แสดงถึงกายทุกชิ้นส่วน อวัยวะทุกชิ้นส่วนนี้ท่านให้รักษา คำว่า “ศีล” นี่ท่านให้รักษากาย กายเราก็มีแล้ว อย่างเป็นไรละ หัวก็มี มือก็มี มีแล้วกาย นี่คือการรักษาศีล มันจะเป็นศีลเป็นธรรม คือมารักษาอยู่ที่นี่ อันนี้มีแล้ว วาจาคือคำพูดของเรา พูดเท็จก็ดี พูดส่อเสียดก็ดี พูดคำหยาบก็ดี พูดเพ้อเจ้อก็ดี เหล่านี้แหละ กายก็ดี ฆ่าสัตว์ก็ดี ลักทรัพย์ก็ดี ประพฤติผิดในกามก็ดี นั่นพูดง่ายๆ ตามบัญญัติ มันก็อยู่กับเรานี้ทั้งหมด

มันมีอยู่แล้ว กายก็มี วาจาก็มีแล้ว มีอยู่กับเรานี่เอง ที่นี้เมื่อเรามาสำรวจ คือ เรามาดูการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดีในกาม อย่างนี้เป็นต้น อันนี้ท่านดูกายหยาบๆ นะ ฆ่าสัตว์ก็คือเอาค้อนเอากำปั้นนี้ไปฆ้ามัน สัตว์น้อย สัตว์ใหญ่ นั่นนะ หยาบเหมือนที่เราเคยทำมาแล้ว แต่ก่อนเราเคยทำมา ไม่ได้รักษา คีล เราก็อมาละเมิดมา ไม่ได้สำรวจมาจา พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ คำเพ้อเจ้ออย่างนี้แหละ พุดเท็จก็คือพุดโกหกนั้นแหละ พุดคำหยาบก็คือพุดไปเรื่อย ไอ้หมู ไอ้หมา ฯลฯ พุดเพ้อเจ้อก็คือพุดเล่น สิ่งที่ไม่เป็นสาระประโยชน์ พุดไปว่าไป สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ เราเคยเล่นเคยพุดมาแล้วทุกอย่าง ไม่ได้สำรวจ **การรักษาศีลก็คือมาดูกาย มาดูวาจาของเรา**

ใครจะเป็นคนดูละที่นี้ จะเอาใครมาดู เวลาจะไปฆ่าสัตว์นั้น ใครเป็นคนรู้ มือนั้นหรือเป็นผู้รู้ หรือใครรู้ จะไปขโมยของเขายังนี้ ใครเป็นผู้รู้ หรือมือนั้น เป็นผู้รู้ อันนี้เราก็จะรู้จักละที่นี้ จะไปประพฤติดีในกาม ใครเป็นผู้รู้ก่อน กายนี้ หรือมันรู้ เราจะพุดเท็จอย่างนี้ ใครเป็นผู้รู้ก่อน เราจะพุดคำหยาบ พุดเพ้อเจ้ออย่างนี้ ใครรู้ก่อน ปากนั้นหรือมันรู้ หรือคำพุดมันรู้ก่อน นั้น ให้พิจารณาดูซิ ใครมันรู้ก็เอาผู้นั้นแหละรักษามัน ใครเป็นผู้รู้ก็เอาผู้นั้นแหละดู ผู้ใดรู้จัก ผู้ใดรู้ เอาผู้นั้นรักษา เอาผู้ที่มันพาผู้อื่นทำนั้นแหละ มันพาทำดี มันพาทำชั่ว เอาผู้ที่มันพาทำนั้นมารักษา จับโจรนั้นแหละมาเป็นผู้ใหญ่บ้าน มาเป็นกำนัน จับตัวนี้แหละมารักษาหมู่คณะ เอามันนั้นแหละมาดู มาพิจารณา

ท่านว่าให้รักษากาย ใครเป็นผู้รักษา กายมันไม่รู้จักอะไรนะ กายนะเดิน ไปเหยียบไป ไปทั่ว มือนี่ก็เหมือนกัน มันไม่รู้จักอะไร มันจะจับนั้นแต่นี้ มีผู้บอก มันจึงทำ จับอันนั้น จับแล้ววาง มันก็วางอันนั้น เอาอันไหนอีก มันก็ทิ้ง อันนี้เอาอันนั้น ต้องมีผู้บอกทั้งนั้น มันไม่รู้จักอะไรหรอก ต้องผู้อื่นบอกผู้อื่นสั่ง ปากของเราก็เหมือนกัน มันจะโกหก มันจะซื่อสัตย์สุจริต มันจะพุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบทั้งหลายเหล่านี้แหละ มันมีผู้บอกทั้งนั้น

ฉะนั้น การปฏิบัติจึงต้องตั้ง “สติ” คือความระลึกได้ไว้ในผู้รู้ ผู้ที่มันรู้จัก นั้น ให้หลักของเขา ให้ฆ่าสัตว์ ให้ผิดในกาม ให้พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ พูด เล่นพูดหัว ทุกสิ่งทุกอย่างนั้น ผู้รู้พาให้พูด นี่มันมีที่อยู่ อยู่ทีนั้น เอาความรู้ หรือเอาสติคือความระลึกได้เสมอ ไว้กับผู้นั้นแหละ ให้ผู้นั้นรักษา คือ “รู้” นั้นเอง ท่านจึงบัญญัติไว้หยาบๆ ฆ่าสัตว์เป็นบาป ผิดศีล ลักทรัพย์ก็ผิด ประพฤติผิดในกามผิด พูดเท็จผิด พูดคำหยาบพูดเพ้อเจ้อผิด เราจำไว้ อันนี้เป็นบัญญัติของท่าน อาญาของพระพุทธเจ้า ทีนี้เราก็มาระวัง ผู้ที่เคยละเมิดมาแล้ว เคยสั่งเรา เมื่อก่อนมันเคยสั่งเรา เคยสั่งให้ฆ่าสัตว์ ให้ลักทรัพย์ ให้ ประพฤติผิดในกาม ให้พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ พูดไม่ได้ สิ่งวธสํารวมต่างๆ ร้องรำทำเพลง ผีวปาก ดิตตีสื่อซอทั้งหลาย เหล่านี้แหละ ผู้ใด เป็นผู้สั่ง กลับมาให้ผู้นั้นเป็นผู้รักษาเลย เอาสติคือความรู้ลึกลึ้นระลึก ให้มัน สํารวมอย่างนั้น ให้มันรักษาตัวเอง รักษาให้ดี ถ้ามันรักษาได้นะ

กายก็รักษาไม่ยาก เพราะอยู่ใต้ปกครองของจิต วาจาก็รักษาไม่ยาก เพราะอยู่ใต้ปกครองของจิต ฉะนั้น การรักษาศีลคือการรักษากายวาจา นี้ เป็น ของไม่ยาก เรามาทำความรู้สึกทุกๆ อิริยาบถ ไม่ว่าจะเป็นการยืน เดิน นั่ง นอน ทุกๆ วาระของเรา ก่อนที่จะทำอะไรให้รู้ก่อนเลย ก่อนที่จะพูดจะจาอะไรก็ให้รู้ก่อน อย่าให้ทำก่อน พูดก่อน ให้รู้เสียก่อน จึงพูดจึงทำ ให้มีสติคือความระลึกได้ก่อน ที่จะทำอะไรก็ช่าง ต้องให้ระลึกได้เสียก่อน

มาหัดสิ่งนี้ให้คล่องแคล่ว หัดให้เท่าทันคล่องแคล่วระลึกได้ ระลึกได้แล้ว จึงทำ ระลึกได้แล้วจึงพูดจึงจา มาตั้งสติไว้ในใจอย่างนี้แหละ ให้ผู้นั้นเอง เอา ผู้รู้รักษาตัวเอง เพราะมันเป็นผู้ทำเอง มันเป็นผู้ทำ จะให้ผู้อื่นมารักษาไม่ได้ ต้องให้มันรักษามันเอง ถ้ามันไม่รักษามันเองก็ไม่ได้ นี่ ท่านถึงว่า การรักษาศีลนี้ รักษาไม่ยาก คือมารักษาเจ้าของนี่แหละ ทีนี้ถ้าหากว่าโทษทั้งหลายทั้งปวงมันจะ เกิดขึ้นทางกายทางวาจาของเรา ถ้าหากว่ามีสติอยู่ มันจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่เราก็รู้จัก

รู้จักผิด รู้จักถูก เพราะฉะนั้น นี่คือการรักษาศีล การรักษาศีลนี้ขึ้นอยู่กับเรา กายวาจาอันนี้เป็นเบื้องต้นแรก

ถ้าเรารักษากาย รักษาวาจาได้ งาม สวยงาม สบาย จรรยามารยาทต่างๆ นานา การไปการมา การพูดจา งามเลย งามอยู่ในลักษณะนั้น มั่นงาม คือมีผู้ดัดแปลง มีผู้รักษา มีผู้พิจารณาอยู่อย่างนั้น เปรียบคล้ายกับบ้านหรือศาลาหรือกุฏิของเรา มีผู้กวาดมีผู้รักษาอยู่เสมอ ตัวกุฏิก็งาม ลานกุฏิก็งาม ไม่เศร้าหมองก็เพราะมีคนรักษาอยู่ มันจึงสวยได้ งามได้ กายวาจาของเราก็เช่นกัน ถ้ามีคนรักษามันก็งาม ความชั่วช้าลามกสกปรกเกิดขึ้นมาไม่ได้ มั่นงาม อาทิกัลยาณัง มัชฌะกัลยาณัง ปรีโยสานกัลยาณัง งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในเบื้องปลาย หรือ ไฟระเระในเบื้องต้น ไฟระเระในท่ามกลาง ไฟระเระในเบื้องปลาย นี่คืออะไร คือ ศีลหนึ่ง สมาธิหนึ่ง ปัญญาหนึ่ง มั่นงาม เบื้องต้นก็งาม ถ้างามเบื้องต้น เบื้องกลางก็งาม นี่ถ้าหากว่าเราสังวรสำรวมได้ตามสบาย ระวังอยู่เสมอๆ จนใจของเราที่ตั้งมั่นอยู่ในการรักษา ในการสังวรสำรวม ไฟใจอยู่เสมอ มันอยู่อย่างนั้นแหละ **อาการที่มันอยู่ในข้อวัตร มันอยู่ในการสังวรสำรวมทั้งหลายเหล่านี้ อาการอย่างนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สมาธิ”**

อาการที่สำรวม รักษากายไว้ รักษาวาจาไว้ รักษาอะไรต่างๆ ทั้งหลายที่จะเกิดขึ้น มันรักษาไว้ อาการที่รักษาอยู่เสมอๆ อย่างนี้ สำรวมอยู่อย่างนี้ท่านเรียกว่า “ศีล” อาการที่มันในการสังวรสำรวมอยู่นั้น ใช้ชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า “สมาธิ” คือความตั้งใจมั่น มันอยู่ในอารมณ์นั้น มันอยู่ในอารมณ์นี้ สังวรสำรวมอยู่เสมอเลยทีเดียว อาการนี้เรียกว่า สมาธิ สมาธิอันนี้เป็นสมาธิชั้นนอก แต่วามันก็มีอยู่ข้างใน อันนี้ก็ให้มีไว้ มันต้องมีอย่างนี้เสียก่อน

เมื่อมันมั่นในสิ่งเหล่านี้แล้ว มีศีลแล้ว มีสมาธิแล้ว อาการพิจารณาสิ่งที่มันจะผิดสิ่งที่มันจะถูก ถูกไหมหนอ ผิดไหมหนอ ใช่มั้ยหนอ ทั้งหลายเหล่านี้ อารมณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา รูปมากระทบ เสียงมากระทบ กลิ่นมากระทบ

โศภิตีพพะมากระทบ ธรรมารมณฺเฑมากระทบ ทั้งหลายเหล่านี้ ผู้รู้จะเกิดขึ้น เป็นสุขบ้าง เป็นทุกข์บ้าง ชอบใจบ้าง รู้จักอารมณ์ดีบ้าง อารมณ์ไม่ดีบ้าง ทั้งหลายเหล่านี้แหละ จะได้เห็นหลายๆ อย่าง ถ้าเราสำรวจแล้วนะ จะเห็นหลายสิ่ง หลายอย่างที่ผ่านมา มันแสดงปฏิกิริยาขึ้นทางจิต ทางผู้รู้ มันจะได้รับการ พิจารณา อาการที่มันสำรวจอยู่แล้วและก็นั่นอยู่ในความสังวรสำรวจ อะไรผ่านมา ในที่นั้นมันจะแสดงปฏิกิริยาขึ้นทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันใดมันผิดหรือมันถูก ดีชั่วประการใด อาการเหล่านี้เกิดขึ้นมา **ความเลือกเฟ้นความรู้ทั้งหลาย อารมณ์ ทั้งหลาย เหล่านี้แหละที่ว่าเป็น “ปัญญาบางๆ”** ปัญญาอันนี้ก็อยู่ในใจของเรา นี่ ทั้งหมด อาการนี้ท่านเรียกว่าศีล เรียกว่าสมาธิ เรียกว่าปัญญา อันนี้เป็นเบื้องต้น เกิดขึ้นมาก่อน

ต่อไปมันจะเกิดเป็นความยึดมั่นหมายมั่นขึ้นมา ยึดความดีละทีนี้ กลัวจิตจะตกบกพร่องต่างๆ กลัวสมาธิจะถูกทำลาย จะเกิดอาการอย่างนี้ขึ้นมา รักมาก ถนอมมาก ขยันมาก หมั่นเพียรมาก ทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อถูกอารมณ์มากกระทบ หวาดกลัว สะดุ้ง เห็นคนนั้นทำผิด ทำไม่ดีมารู้ไปหมดละ ทั้งหลายเหล่านี้ มันหลง นี่ศีลขั้นหนึ่ง สมาธิขั้นหนึ่ง ปัญญาขั้นหนึ่ง ขั้นนอก เพราะเห็นตามอาญาของพระพุทธเจ้าของเรา อันนี้เป็นเบื้องต้น ต้องตั้งอยู่ในใจ ต้องมีอยู่ในใจ อาการเหล่านี้เกิดขึ้นในจิต เป็นอยู่อย่างนั้น เป็นเอามาก จนกระทั่งไปทางไหน เห็นใครทำอะไรผิดหุ้ผิดตาไปเสียหมด เกิดสุขเกิดทุกข์ขึ้นมาก็ได้ สงสัยลังเลต่างๆ นานา

การจับผิดจับถูก คือ มันทำมากเกินไป แต่ก็ช่างมันเสียก่อน ให้เอาให้มากเสียก่อนพวกนี้ ให้รักษากาย วาจา รักรากจิตเสียก่อน ให้มากๆ ไร่ ไร่ไม่เป็นไร พวกนี้ นี่เรียกว่าศีลชั้นหนึ่ง ศีลก็ดี สมาธิก็ดี ปัญญาที่ดี มีหมด ศีลชั้นนี้ถ้าเรียกว่าบารมีก็เป็น “ทานบารมี” หรือ “ศีลบารมี” มีอยู่อีกต่างหาก ก็ออกจากอันเดียวนี้เอง คือมันละเอียดยิ่งขึ้นไปกว่านี้ กลับเอาความละเอียดออกจากของหยาบนี้แหละ ไม่ใช่อื่นไกลอะไร

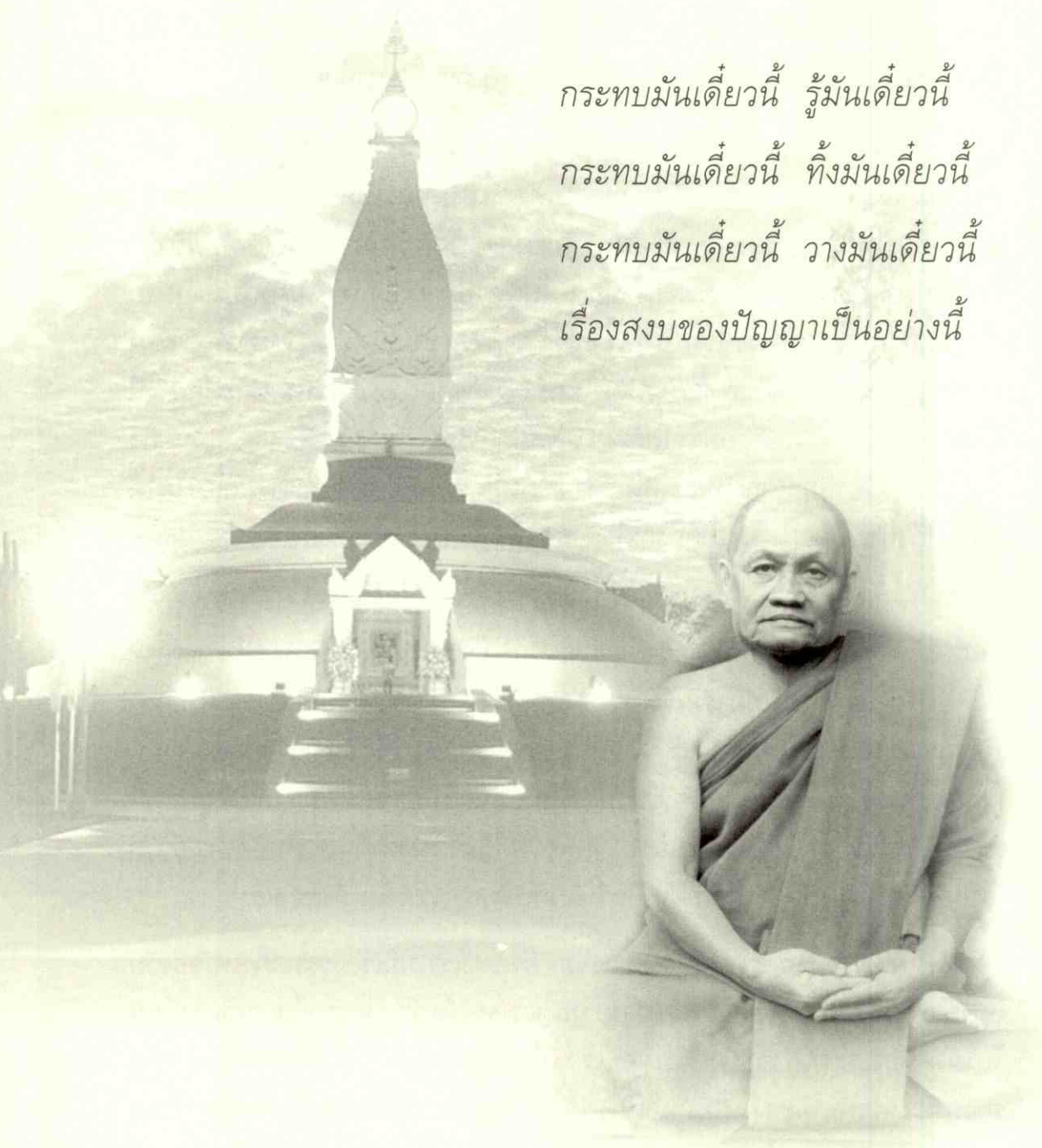
ทีนี้เมื่อได้หลักอย่างนี้ ปฏิบัติไว้ในใจของเราเป็นเบื้องต้นแรก จะรู้สึกว่ายาก กลัว อยู่ทีลับกัที่ดี ทีแจ่งกัที่ดี ใจมันกลัวจริงๆ สยดสยองอยู่เสมอเลยทีเดียว จิตใจนั้นเอาเป็นอารมณ์อยู่เสมอในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ เอาความผิดความถูก สังวร ลำรวมกายวาจาเป็นอารมณ์มันอยู่อย่างนี้แหละ ยึดมันถือมันจริงๆ มันเลยเป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา อันนี้ในข้อบัญญัตินะ

ทีนี้เมื่อเราทำไปรักษาไป ประพฤติปฏิบัติไปเรื่อยๆ อาการนั้นเต็มอยู่ในใจของเรา แต่ว่าศีลขั้นนี้ สมาธิขั้นนี้ ปัญญาขั้นนี้ยังไม่เป็นองค์ฌานหรือ พวกนี้ค่อนข้างหยาบ แต่ว่ามันเป็นของละเอียด ละเอียดของหยาบ ละเอียดของปุถุชน เราซึ่งไม่เคยทำ ไม่เคยรักษา ไม่เคยภาวนา ไม่เคยปฏิบัติ เเท่านี้ก็เป็นของละเอียดแล้ว เหมือนกับเงินสิบบาทหรือห้าบาทมีความหมายแก่คนจน ถ้าคนมีเงินล้าน เงินแสนแล้ว เงินห้าบาทสิบบาทไม่มีความหมาย มันเป็นเรื่องอย่างนี้ ถ้าเป็นคนจนอยากได้ เงินบาทสองบาทก็มีความหมายแก่คนจนคนไม่มี ถึงโทะขนาดที่ เราจะได้อย่างหยาบๆ เป็นต้น ก็มีความหมายแก่ปุถุชนผู้ไม่เคยได้ละได้ทำมา ก็ยังมีความภูมิใจอย่างเต็มขั้นบริบูรณ์ในขั้นนี้

อันนี้จะเห็นเอง ผู้ที่ปฏิบัติจะต้องมีอยู่ในใจ ถ้าเป็นอย่างนี้ก็เรียกว่า เราเดินศีล เดินสมาธิ เดินปัญญา ทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ขาดจากกันไม่ได้ เมื่อศีลดี ความมันก็มันขึ้นมา ปัญญาก็ยิ่งกล้าขึ้นมา ทั้งหลายเหล่านี้แหละ กลับเป็นไวพจน์ซึ่งกันและกันอยู่ เรียกว่า การประพฤติปฏิบัติเรื่อยๆ ทำเรื่อยๆ ไป เป็นลัทธิปฏิบัติไม่ได้ขาด

ฉะนั้น ถ้าหากเราทำได้อย่างนี้ก็เรียกว่า เป็นหนทาง เข้าหนทางดำเนิน เป็นเบื้องต้นแรกเลยทีเดียว อันนี้เป็นขั้นหยาบๆ เป็นของรักษาได้ยากสักหน่อย ทีนี้ ถ้าหากว่ามันละเอียดเข้าไปนะ ศีล สมาธิ ปัญญา ก็ออกจากอันเดียวกัน คล้ายกับมันกลั่นออกจากอันเดียวกัน เหมือนกับต้นมะพร้าวเราเห็นแหละ พุดง่าย ๆ ต้นมะพร้าวของเราเห็นะ มันดูเอาหน้าธรรมชาติขึ้นไป น้ำธรรมชาติขึ้นไปตามลำต้น

กระทมมันเดี้ยวนี้ ฐัมมันเดี้ยวนี้
กระทมมันเดี้ยวนี้ ทังมันเดี้ยวนี้
กระทมมันเดี้ยวนี้ วางมันเดี้ยวนี้
เรื่องสงบของปัญญาเป็นอย่างนี้

ของมัน แต่ไปถึงลูกมะพร้าวเกิดหวาน เป็นน้ำสะอาด แต่ก็น้ำพวกนี้แหละ อาศัย น้ำพวกนี้ อาศัยลำต้นพวกนี้ อาศัยน้ำอาศัยดินหยาบๆ นี่แหละ ดูดขึ้นไป กลั่น ขึ้นไป พอไปถึงลูกมะพร้าว กลายเป็นน้ำสะอาดยิ่งกว่านี้ หวานอีกด้วย

ฉันใด คือล สมานธิ ปัญญา คือ มรรคของเราเนี่ย หยาบเหมือนกัน แต่ถ้าหากว่าจิตของเรามาพิจารณาสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ให้มันละเอียดขึ้นไปๆ แล้ว สิ่งเหล่านี้มันก็หายจากหยาบไปละเอียด ละเอียดไปๆ ที่นี้การรักษาก็แคบเข้ามา แคบเข้ามา ง่าย ไกล่เข้ามาหาเจ้าของ ไม่ผิดไปมากละที่นี้ ไม่ผิดไปมากมาย เพียงแค่เรื่องใดมากระทบขึ้นในใจเราเนี่ย มีอาการสงสัยเกิดขึ้น เช่นว่า การทำ อย่างนี้ผิดหรือถูก หรือพูดอย่างนี้ถูกไหมหนอ พูดอย่างนี้ผิดไหมหนอ อย่างนี้ เป็นต้น ก็เลิก มันไกล่เข้ามา ไกล่เข้ามาเรื่อยๆ เรื่อยๆ เข้ามา เรื่องสมานธิมันก็ยิ่ง มันเข้ามา เรื่องปัญญาก็ยิ่งมองเห็นได้ง่าย ผลที่สุดก็เห็น “จิตกับอารมณ์” ไม่ได้แยกไปถึงกายวาจา ไม่ได้แยกถึงอะไรทั้งนั้น พูดถึงกายกับจิต

ที่นี้พูดถึงกายกับจิต พูดถึงอารมณ์กับจิต เรื่องกายกับจิตมันอาศัยซึ่งกันและกัน เห็นผู้บังคับกายคือจิต กายจะเป็นไปได้ก็เพราะจิต ที่นี้จิตนั้นก่อนที่จะบังคับกาย มันก็อาศัยอารมณ์มากระทบจิต แล้วอารมณ์ก็บังคับ ที่นี้เมื่อเราพิจารณาเรื่อยๆ เข้าไปนะ ความแยกกายมันจะค่อยๆ เกิดขึ้น ผลที่สุดแล้วมันจะมีจิตกับอารมณ์ คือกายนี้ที่เป็นรูป มันก็เป็นรูปไป มันไม่มาลบลบลารูปอันนี้ มันเอาอาการของรูปนี้เข้าไปเป็นรูป เป็นอารมณ์มากระทบกันเข้ากับจิต ผลที่สุด ก็เป็นจิตกับอารมณ์ อารมณ์ที่มันเกิดขึ้นมากับจิตของเรา นั้น จิตของเรา

ที่นี้เราจะหยั่งถึงธรรมชาติของจิต จิตของเราไม่มีเรื่องราวอะไรเหมือนกับ เศษผ้าหรือธงที่เขาเห็นไปปลายไม้อย่างนั้นแหละ ไม่มีอะไรเกิดขึ้น หรือเหมือน ไปไม้ตามธรรมชาติ อยู่หนึ่งๆ ไม่มีอะไร ที่ไปไม้มันไหวกวัดแกว่งเพราะลมมาพัด ต่างหาก ธรรมชาติของไปไม้มันอยู่หนึ่งๆ ไม่เป็นอะไร ไม่ได้ทำอะไรกับใคร ที่มันไหวไปมาเพราะมีอะไรมากระทบต่างหาก เช่น ลมมากระทบเป็นต้น มันก็ กวัดแกว่งไปมา ธรรมชาติของจิตก็เหมือนกัน ไม่มีรัก ไม่มีชัง ไม่ให้โทษผู้ใด

มันเป็นของมันเป็นอยู่อย่างนั้น เป็นสภาวะอันบริสุทธิ์ ใส่สะอาดจริงๆ อยู่ด้วยความสงบ ไม่มีความสุข ไม่มีความทุกข์ ไม่มีความใด ๆ นี่สภาพจิตจริงๆ เป็นอย่างนั้น

ทีนี้เรามาปฏิบัติเพื่อค้นเข้าไป พิจารณาเข้าไป ค้นเข้าไปจนถึงจิตอันเดิม จิตเดิมที่เรียกว่าจิตบริสุทธิ์ จิตบริสุทธิ์นั้นคือจิตที่ไม่มีอะไร ไม่มีอารมณ์อะไรที่จะผ่านมา คือไม่ได้วิ่งไปตามอารมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น ไม่ได้ติดอันนั้น ไม่ติดอันนั้น ไม่ได้สุขทางนั้น สุขทางนี้ ไม่ได้ดีใจกับสิ่งนั้น เสียใจกับสิ่งนี้ แต่จิตเป็นผู้รู้อยู่เสมอ เป็นผู้รู้เรื่องราวทั้งหลาย เมื่อจิตเป็นอย่างนี้แล้ว อารมณ์ทั้งหลายที่มาพัดอารมณ์ดีก็ดี อารมณ์ชั่วก็ชั่ว อารมณ์ทั้งหลายมาพัดมาไตร่ตรองเข้าไปก็ดี จิตมีความรู้สึกอย่างนั้น จิตอันนี้ไม่เป็นอะไร คือไม่ได้ห่วงไหว เพราะอะไร เพราะจิตนั้นรู้ตัว จิตนั้นสร้างความอิสระไว้ในตัวของมัน มันถึงสภาพของมัน ถึงสภาพอันเดิมของมัน

ทำไมมันถึงสร้างสภาพอันเดิมไว้ได้ คือผู้รู้พิจารณาอย่างแยกกายแล้วว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้นมันเป็นอาการทางธาตุอันหนึ่ง ไม่ได้มีใครทำอะไรใคร เหมือนกับสุขทุกข์ที่มันเกิดขึ้นมาอย่างนั้นแหละ เกิดขึ้นมามันก็สักแต่ว่าสุข มันก็สักแต่ว่าทุกข์ ไม่มีใครเป็นเจ้าของ สุข จิตก็ไม่ได้เป็นเจ้าของ ทุกข์ จิตก็ไม่ได้เป็นเจ้าของ ดูเอานั่น มันไม่ใช่เรื่องของจิตจะเอา มันคนละเรื่องคนละอย่าง สุขก็สักแต่ว่าสุขเฉยๆ ทุกข์ก็สักแต่ว่าทุกข์เฉยๆ ท่านเป็นผู้รู้เท่านั้น

แต่ก่อนนี้ เมื่อโลภะ โทสะ โมหะ มีมูลแล้วนะ พอเห็นก็รับเลย สุขก็เอาทุกข์ก็เอาเข้าไปเสวย เราเป็นสุขเราเป็นทุกข์ไม่หยุดไม่หย่อน นั่นจิตยังไม่ทันรู้ตัว ยังไม่สว่างไสว ไม่มีอิสระ จิตไปตามอารมณ์ จิตไปตามอารมณ์คือจิตเป็นอนาถา ได้อารมณ์ดีก็ดีไปด้วย มันลืมเจ้าของ เจ้าของเดิมนั้นเป็นของที่ไม่ดีไม่ชั่ว นี่อันเดิมของมัน ถ้าจิตดีก็ดีไปด้วย นั่นคือมันหลง ถ้าจิตไม่ดีก็ไม่ดีไปด้วย จิตทุกข์ก็ทุกข์ไปด้วย จิตสุขก็สุขไปด้วย ทีนี้เลยเป็นโลก อารมณ์มันเป็นโลก ติดไปกับโลก ให้เกิดสุขให้เกิดทุกข์ ให้เกิดดีให้เกิดชั่ว ให้เกิดทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเป็นไปไปในของไม่แน่นอน ถ้าออกจากจิตอันเดิมแล้วก็ไม่แน่นอนเลย มีแต่เกิดมีแต่

ตาย มีแต่หวั่นไหว มีแต่ทุกข์ยากลำบากตลอดสิ้นกาลนาน ไม่มีทางสิ้นสุดจบลง
สักที มันเป็นตัววิฆฏะทั้งนั้น

เมื่อเราพิจารณาอย่างแยบคาย มันก็ต้องเป็นไปตามที่มันเคยเป็น จิตนั้น
ไม่มีอะไร มันเป็นเพราะเรายึด อย่างเช่น คำนินทาหรือสรรเสริญของมนุษย์
ทั้งหลาย อย่างเขาว่าคุณชั่วอย่างนี้แหละ ทำไมเราจึงเป็นทุกข์ มันเป็นทุกข์เพราะ
เข้าใจว่าเขาว่า มันเลยไปหยิบเอามาใส่ใจ การที่ไปหยิบไปรับรู้มาอย่างนั้น รู้ไม่
เท่าทันแล้วไปจับมา ความรู้สึกอันนั้นแหละเรียกว่า เอามาแทงเจ้าของอุปาทาน
เมื่อมาแทงแล้ว ที่นี้มันก็เป็นภพ เป็นภพที่จะให้เกิดชาติ คำพูดบางสิ่งบางอย่าง
ถ้าเราไม่รับรู้มันเสีย ลักแต่ว่าเป็นเสียง อย่างนั้นมันก็ไม่มีอะไร อย่างเขมรเขามา
ด่าเราอย่างนี้ เราก็ได้ยินอยู่ ลักแต่ว่าเป็นเสียง เสียงเขมรเฉยๆ ลักแต่ว่าเป็นเสียง
ไม่รู้จักความหมายว่าเขาด่าเรา จิตมันไม่รับ อย่างนี้ก็สบาย หรือพวกญวนพวก
ภาษาต่างๆ เขามาด่าเราอย่างนี้ เราก็ได้ยินแต่เสียงเฉยๆ ก็สบาย มันไม่รับเอา
เข้ามาแทงจิต จิตอันนี้ พูดถึงการเกิดและดับของจิตนี้ รู้เรื่องกันง่าย เมื่อเรามา
พิจารณาอย่างนี้เรื่อยๆ ไป จิตก็ค่อยๆ ละเอียดยขึ้น เพราะมันผ่านความหยาบมาแล้ว

เรื่องสมาธิ คือความตั้งใจมั่น จิตยังมันเข้ามา ยิ่งมันหมายเข้ามา ยิ่ง
พิจารณาเข้ามายิ่งแน่นเข้ามา มันจริงๆ ว่าจิตนี้ไม่เป็นไปกับใคร จิตอย่างนี้เชื่อแน่
จริงๆ ก็ไม่เป็นไปกับใคร ไม่เป็นไปกับอารมณ์ อารมณ์เป็นอารมณ์ จิตเป็นจิต
ที่จิตเป็นสุขเป็นทุกข์ เป็นดีเป็นชั่ว เพราะจิตหลงอารมณ์ ถ้าไม่หลงอารมณ์แล้ว
ไม่เป็นอะไร จิตนี้ไม่ได้หวั่นไหว สภาวะอันนี้เรียกว่าเป็นสภาพรู้อันหนึ่ง สิ่ง
ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านั้นเป็นอาการของธาตุทั้งหมด เกิดแล้วก็ดับไปเฉยๆ อย่างนี้

ถึงแม้เรามีความรู้สึกอย่างนี้ แต่ยังละไม่ได้ ก็มีนะ การละได้หรือละไม่ได้
ก็ช่างมันเถิด ให้มีความรู้หรือมีความหมายไว้อย่างนี้เสียก่อนในเบื้องต้นของจิต
เราค่อยพยายามเช่นฆ่าเข้าไปเรื่อยๆ เมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว จิตถอยออกมา พระ
บรมศาสดาหรือคัมภีร์ท่านกล่าวว่าเป็น “โคตรภูจิต” โคตรภูจิตนี้คือจิตมันจะ
ข้ามโคตร จิตของปุถุชนย่างเข้าไปหาอริยชน ซึ่งเป็นมนุษย์ปุถุชนเรานี่เอง มี

“โคตรบุญคุณ” พอก้าวเข้าไปถึงจิตพระนิพพาน แต่ไปไม่ได้ ถอยออกมาปฏิบัติ
ชั้นหนึ่ง ถ้าเป็นคนก็เหมือนคนเดินข้ามห้วย ขาข้างหนึ่งอยู่ปากห้วยทางนี้ อีก
ขาหนึ่งอยู่ปากห้วยทางโน้น เข้าใจแล้วล่ะว่า ห้วยฝั่งทางโน้นก็มี ฝั่งทางนี้ก็มี
แต่ไปไม่ได้ ถอนมา ที่บุรุษผู้นั้นเข้าใจว่า ฝั่งทางโน้นก็มีฝั่งทางนี้ก็มี นี่คือ
โคตรบุญคุณ หรือโคตรภุมจิต แปลว่า รู้เข้าไปแต่ไปยังไม่ได้ ถอนกลับมา

เมื่อรู้แล้วว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่ มาดำเนินไปสร้างบารมีไป มาบำเพ็ญเข้าไป
เห็นว่ามันแน่นอน มันเป็นอย่างนั้น จะต้องตรงไปทางนั้น พุดง่าย ๆ สภาพที่เรา
พากันมาประพฤติปฏิบัติอยู่เดี๋ยวนี้ ถ้าพิจารณาตามเรื่องราวจริงๆ แล้ว มันมี
หนทางที่จะต้องไป คือ เรารู้หนทางในเบื้องต้นแล้วว่า ความดีใจหรือเสียใจไม่ใช่
หนทางที่เราจะเดิน เราต้องรู้จักอย่างนี้ ซึ่งก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ เพราะถ้าไปดีใจ
มันก็ไม่ใช่ทาง เกิดทุกข์ได้ ไปเสียใจก็เกิดทุกข์ได้ นั่นคือเราคิดได้อย่างนี้แต่ว่า
ยังละไม่ได้

ที่นี้ตรงไหนที่มันถูก ให้นำเอาความดีใจและเสียใจไว้สองข้าง พยายาม
เดินตรงกลาง เอาติดไว้เท่านั้น อันนี้ถูกหนทาง เรากำหนดรู้อยู่แต่ยังทำไม่ได้
เมื่อเรายังทำไม่ได้ ถ้าติดสุขหรือทุกข์เราก็รู้จักอยู่เสมอว่ามันติด เมื่อนั้นแหละเรา
จะถูกได้ เมื่อจิตติดสุขอยู่อย่างนี้ไม่ได้สรรเสริญมัน เมื่อจิตติดทุกข์ก็ไม่ได้
ดูถูกมัน เราจะได้ดูมันละที่นี้ สุขก็ผิด ทุกข์ก็ผิด เข้าใจอยู่ว่ามันไม่ใช่หนทาง
รู้แหละรู้อยู่ แต่ยังไม่ละไม่ได้ ยังละไม่ได้แต่รู้อยู่ รู้แล้วไม่ได้สรรเสริญสุข ไม่ได้
สรรเสริญทุกข์ ไม่ได้สรรเสริญทางทั้งสองนั้น ไม่ได้สงสัย รู้ว่าไม่ใช่หนทาง
เหมือนกัน ทางนี้ก็ไม่ใช่ ทางนั้นก็ไม่ใช่ เอาทางกลางนี้เป็นอารมณ์อยู่เสมอ
เลยทีเดียว ถ้าหากจิตพ้นจากทุกข์สุขเมื่อใดแล้ว จะเกิดอันนี้ขึ้นเป็นหนทาง

ใจเราเฝ้าเข้าไปรู้เสียแล้ว แต่ว่าไปเลยไม่ได้ ถอนออกมาปฏิบัติ เมื่อสุข
เกิดขึ้นมา มันติด ให้เอาสุขนั้นขึ้นมาพิจารณา เมื่อทุกข์เกิดขึ้นมา มันติด ก็ให้
เอาทุกข์นั้นขึ้นมาพิจารณา จนมันรู้เท่าความสุขเมื่อใด จนมันรู้เท่าความทุกข์
เมื่อใด นั่นเอง มันจึงจะวางสุข มันจึงจะวางทุกข์ วางดีใจนี้วางเสียใจนี้ วางโลก

ทั้งหลายเหล่านี้ เป็น “โลกวิทู” ได้ เมื่อตัวผู้รู้มันวางได้เมื่อใด มันก็ลงที่นั่นเลย ทำไมมันถึงลงที่นั่น เพราะมันเดินเข้าไปแล้ว ที่นั่นมันรู้แล้ว แต่มันไปไม่ได้ เมื่อจิตติดสุขติดทุกข์ก็ไม่หลงมัน พยายามค่อยออก พยายามเชียวออกเสมอ อันนี้อยู่ตรงระดับเป็น “พระโยคาวจร” ผู้เดินทางยังไม่ถึงที่

อาการเหล่านี้พึงดูในขณะจิตของเจ้าของ ไม่ต้องสอบสวนอารมณ์อะไรเลยทีเดียว เมื่อมันติดอยู่ในทั้งสองอย่างนี้ ให้รู้เสียว่าอันนี้มันติดอยู่แน่ๆ ทั้งสองอย่าง มันติดอยู่ในโลกนั่นเอง สุขก็ติดอยู่ในโลก ทุกข์ก็ติดอยู่ในโลก นั่นมันติดอยู่ในโลก โลกมันตั้งขึ้นได้ก็เพราะไม่รู้เท่าทันนั่นแหละ ไม่ใช่เกิดจากอะไรอื่น เพราะไม่รู้เท่าทันมันก็เข้าไปหมายไปปอง ไปแต่งเป็นสังขารเลยนั่น มันสนุกอยู่ตรงนี้แหละ การปฏิบัติติดตัวไหนมันก็กระหน่ำอยู่ไม่วาง ติดสุขมันก็กระหน่ำสุขเลย จิตของเราไม่ได้ปล่อยตัว ติดทุกข์อย่างนี้มันจับบีบเลย พิจารณาเลย มันจะเข้าด้ายเข้าเข็ม มันไม่วางหรืออารมณ์ทั้งหลายเหล่านี้ มันไม่มาต้านทานได้หรอก ถึงแม้มันผิด รู้จักว่าผิด จิตไม่ได้ประมาณ จิตใหญ่ๆ นั้นไม่ได้ประมาณ

คล้ายกับที่เราเดินเข้าไปเหยียบหนาม เราไม่อยากเหยียบหรือหนามระว้างเต็มที่แต่มันเหยียบไป เหยียบแล้วพอใจไหม ก็ไม่พอใจ เมื่อเรารู้จักหนทางแล้ว ว่าอันนี้มันเป็นโลก อันนี้มันเป็นทุกข์ อันนี้มันเป็นตัววิภวัญจะ เรารู้จัก แต่ว่ามันเหยียบเข้าไปเสีย มันก็ไปกับความสุขความทุกข์ คือความดีใจเสียใจอย่างนี้เป็นต้น แต่มันก็ยังไม่ว่าพอใจนะ มันพยายามทำลายสิ่งเหล่านี้ออก ทำลายโลกออกจากใจอยู่เสมอเลยทีเดียว จิตขณะนี้แหละ สร้างอยู่นี้ละ ปฏิบัติตรงนี้ สร้างอยู่นี้ บำเพ็ญอยู่นี้

นี่เรื่องทำความเพียร เรื่องปฏิบัติ มันสนทนากันอยู่อย่างนี้ พิจารณาอยู่อย่างนี้ เรื่องข้างในของมัน สิ่งเหล่านี้เมื่อมันถอนโลกแล้ว มันก็ค่อยขยับตัวเข้าไปเรื่อยๆ ที่นี้ผู้รู้ทั้งหลายเหล่านี้แหละ เมื่อรู้แล้ว รู้อยู่เฉยๆ รู้เท่าทัน รู้แจ้ง ไม่รับส่วนกับผู้ใด ไม่รับเป็นทาสใคร ไม่รับส่วนกับใคร รู้แล้วไม่เอา รู้แล้ววาง รู้แล้วละ สุขก็มีอยู่เหมือนกัน ทุกข์ก็มีอยู่เหมือนกัน อะไรก็มีอยู่เหมือนกัน แต่ไม่เอา

เมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว ก็รู้จักแล้ว เออ จิตเป็นอย่างนี้ อารมณ์เป็นอย่างนี้ จิตพราจากอารมณ์ อารมณ์พราจากจิต จิตเป็นจิต อารมณ์เป็นอารมณ์ ถ้า รู้จักสิ่งทั้งสองเหล่านี้แล้ว เข้ากันเมื่อใดเรารู้มันเมื่อนั้น เมื่อจิตประสบกับอารมณ์ เมื่อใดก็รู้เมื่อนั้น **เมื่อการปฏิบัติของพระโยคาวจรเจ้าทั้งหลาย ขณะยืน หรือเดิน หรือนั่ง หรือนอนนั้น มีความรู้สึกอยู่อย่างนี้เสมอแล้ว อันนี้ท่านเรียกว่า “ผู้ปฏิบัติ ปฏิภาเป็นวงกลม”** เป็นสัมมาปฏิบัติ สัมผัสไม่ได้ สัมผัสไม่ได้ ไม่ใช่ดูแต่ของหยาบ ดูของละเอียดข้างใน ข้างนอกมันวางเอาไว้ ที่นี้ก็ดูแต่กายกับจิต ดูแต่อารมณ์กับ จิตนี้ ดูมันเกิดดูมันดับ ดูเกิดแล้วก็ดับไป ดับแล้วก็เกิดขึ้นมา ดับเกิด เกิดดับ ดับแล้วเกิด เกิดแล้วดับ ผลที่สุดก็ดูแต่ความดับเท่านั้นละที่นี้ **ชะยะชะยัง** ความสิ้นไปเสื่อมไปเป็นธรรมชาติของมัน เป็นชะยะชะยัง จิตใจเมื่อเป็นอย่างนี้ จิตไม่ไปสืบสาวเอาอะไรหรอก มันจะทันของมันละที่นี้ เห็นก็ลักแต่ว่าเห็น รู้ก็ ลักแต่ว่ารู้ มันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น อันนี้ปรุงไม่ได้ อันนี้แต่งไม่ได้

ฉะนั้น การปฏิบัติของเราอย่าไปมัวมมัน อย่าไปสงสัย การรักษาศีลของ เราก็เหมือนกัน เหมือนกับที่ว่ามานี้ละ พิจารณาดูซิว่า มันผิดหรือไม่ผิด ดูแล้ว เลิก อย่าไปสงสัย การทำสมาธิก็เหมือนกัน ทำสงบไป...สงบไป ทำไปๆ สงบไป มันจะคิดก็ช่างมัน ให้เรารู้จักเรื่องของมัน บางคนจะอยากให้สงบแต่ไม่รู้จักความ สงบ ไม่รู้จักความสงบจิต ความสงบนั้นมีสองอย่าง สงบเรื่องสมาธิอันหนึ่ง สงบ เรื่องปัญญาอันหนึ่ง

สงบเรื่องสมาธินี้หลง หลงมากๆ เลย สงบเรื่องสมาธินี้คือปราศจากอารมณ์ มันจึงสงบ ไม่มีอารมณ์มันก็สงบ ก็ติดสุขละที่นี้ แต่เมื่อถูกอารมณ์ก็อเลย กลัว กลัวอารมณ์ กลัวสุข กลัวทุกข์ กลัวนิมิต กลัวสรรเสริญ กลัวรูป กลัวเสียง กลัวกลิ่น กลัวรส สมาธินี้กลัวหมด ถึงได้ไม่ยอมออกมาอยู่กับเขา ถ้าคนที่มีสมาธิ แบบนี้ อยู่แต่ในถ้ำนั่น เสวยสุขอยู่ไม่ยอมออกมา ที่ไหนมันสงบก็ไปซุกไปซ่อน อยู่อย่างนั้น ทุกข์มากนะสมาธิแบบนี้ ออกมาอยู่กับผู้อื่นเขาไม่ได้ มาดูรูปไม่ได้ ได้ยินเสียงไม่ได้ มารับอะไรไม่ได้ ต้องไปอยู่เงียบๆ อย่างนั้น ไม่ต้องให้ใครเขา ไปพูดไปจา สถานที่ต้องสงบ

สงบอย่างนี้ใช้ไม่ได้ สงบขั้นนั้นแล้วให้เลิก ถอนออกมา พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้บอกให้ทำอย่างนั้น ถ้าทำอย่างนั้นแล้วให้เลิก ถ้ามันสงบแล้ว เอามาพิจารณา เอาตัวสงบมาพิจารณา เอามาต่อกับอารมณ์ เอามาพิจารณา รูปก็ดี เสียงก็ดี กลิ่นก็ดี รสก็ดี โผฏฐัพพะพวกนี้ ธรรมารมณ์พวกนี้ เอาออกมาเสียก่อน เอาตัวความสงบนั้นมาพิจารณา เป็นต้นว่ามาพิจารณาเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ อะไรต่างๆ เหล่านี้ พิจารณาอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พิจารณาโลกทั้งสิ้นทั้งปวงนี้เอง เอามาพิจารณาแล้วถึงคราวให้สงบก็นั่งสมาธิให้สงบเข้าไป แล้วก็มาพิจารณา ให้มาหัดให้มาพอก เอามาต่อสู้อยู่ มีความรู้แล้วเอามาต่อสู้อยู่ เอามาฝึกหัด เอามาทำ เพราะไปอยู่ในนั้นไม่รู้จักอะไรหรอก นั้น มันไปสงบจิตเฉยๆ เอามาพิจารณา ข้างนอกก็สงบเข้าไปเรื่อยๆ ถึงข้างใน จนมันเกิดความสงบอย่างยกใหญ่ของมัน

ความสงบของปัญญานั้น เมื่อจิตสงบแล้ว ไม่กลัวรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และไม่กลัวธรรมารมณ์ ไม่กลัว **กระทบมันเดี๋ยวนี้ รู้มันเดี๋ยวนี้** **กระทบมันเดี๋ยวนี้** **ทั้งมันเดี๋ยวนี้** **กระทบมันเดี๋ยวนี้** **วางมันเดี๋ยวนี้** **เรื่องสงบของปัญญาเป็นอย่างนี้**

ทีนี้เมื่อจิตเป็นอย่างนี้ มันละเอียดยิ่งกว่านั้นนะ จิตจะมีกำลังมาก เมื่อมีกำลังมาก ทีนี้ไม่เหน็ด มีกำลังแล้วไม่กลัวนะ เมื่อก่อนเรากลัวเขา แต่เดี๋ยวนี้เรารู้แล้ว เราไม่กลัว รู้กำลังของเราแล้ว เราไม่กลัว เห็นรูปเราก็พิจารณารูป ได้ยินเสียงก็พิจารณาเสียง เราพิจารณาได้ ตั้งตัวได้แล้ว ไม่กลัว กล้า แม้กระทั่งอาการ รูปก็ดี เสียงก็ดี กลิ่นก็ดี เป็นต้น เห็นวันนี้วางวันนี้ อะไรๆ ก็วางได้หมด เห็นสุขวางสุข เห็นทุกข์วางทุกข์ เห็นมันที่ไหนวางมันที่นั่น เออ วางที่นั่น ทั้งที่นั่น เรื่อยๆ ไป มันไม่เป็นอารมณ์อะไรละที่นี้ เอาไว้ที่นั่น เราก็มาอยู่บ้านของเรา ไปเห็นเราก็ทิ้ง เห็นเราก็ดู ดูแล้วเราก็วาง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้หมดราคา ไม่สามารถทำอะไรเราได้ อันนี้เป็นกำลังวิปัสสนา เมื่ออาการเกิดขึ้นมาอย่างนี้ เปลี่ยนชื่อว่าเป็น **“วิปัสสนา”** **รู้แจ้งตามความเป็นจริง** นั้น **รู้แจ้งตามความเป็นจริง** อันนี้ความสงบขั้นหนึ่ง สงบของวิปัสสนา สงบด้วยสมาธินี้ยาก ยากจริงๆ น่ากลัวมาก

ฉะนั้น เมื่อสงบเต็มที่แล้ว ทำอย่างไร เอามาหัด เอามาฝึก เอามาพิจารณา อย่าไปกลัว อย่าไปติด ทำสมาธินี้ไปติดแต่สุข นั่งเฉยๆ ก็ไม่ใช่ นะ ถอนออกมา สงครามนั้นท่านว่าไปรบ ไม่ใช่เราไปอยู่ในหลุมพละ หลบแต่ ลูกกระสุนเขาเท่านั้นหรอก ถึงคราวรบกันจริงๆ เอาปืนยิงกันตูมๆ อยู่ในหลุมพละ ก็ต้องออกมา นะ ถึงเวลาจริงๆ แล้ว ไม่ให้เข้าไปนอนในหลุมพละรบกันนะ นี่ก็เหมือนกัน ไม่ใช่ให้เอาจิตไปหมอบอยู่อย่างนั้นนะ อันนี้เบื้องต้นแรกมันจะต้องผ่าน มีศีล มีสมาธิ จะต้องหัดค้นตามแบบตามวิธี มันก็ต้องไปอย่างนั้น

อย่างไรก็ตาม อันนี้กล่าวไว้เป็นเลาๆ เมื่อเรารู้ประพฤติปฏิบัติแล้ว นั้นแหละ อย่าสงสัยเลย เรื่องนี้อย่าไปสงสัยมัน มันมีสุขก็ดูสุข มันมีทุกข์ก็ดูทุกข์ ดูแล้วก็พยายามเช่นมัน ชำมัน ปล่อยมัน วางมัน รู้อารมณ์นั้น ปล่อยมันไปเรื่อยๆ มันอยากนั่งสมาธิหรือเดินจงกรมก็ช่างมัน จะคิดไปก็ช่าง ให้รู้เท่าทันจิตของเรา ถ้าคิดไปมากๆ แล้วเอามารวมกันเสีย ตัดบหมันอย่างนี้ว่า

“สิ่งที่เจ้านึกมานี้เจ้าคิดมานี้เจ้าพรรณนามานี้ เป็นสักแต่ว่าความนึกความ คิดเฉยๆ หลอก สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไม่ แน่นอนหมดทุกอย่าง”

ทิ้งมันไว้นั้น!

เมื่อศึกษาโลก รู้จักโลกแล้ว

ก็คือรู้จักสุขรู้จักทุกข์

ความสุขความทุกข์มันก็โลกนั่นเอง

เมื่อเข้าใจโลกแล้วก็ถึงซึ่งความสบาย

